

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ» (ПУЕТ)
Кафедра міжнародної економіки та
міжнародних економічних відносин**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ
ТА ПРАКТИКИ МІЖНАРОДНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В
УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ**

МАТЕРІАЛИ

наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих
учених спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

(м. Полтава, 14 квітня 2023 року)

За загальною редакцією доцента В. Ю. Стрілець

**Полтава
ПУЕТ
2023**

УДК 33(100):167.1-021.412]:339.9:005.44](082)

A43

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» ЗАБОРОНЕНО

Редакційна колегія:

В. Ю. Стрілець, д-р екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

A43 **Актуальні** проблеми теорії та практики міжнародних економічних відносин в умовах глобальної трансформації : матеріали наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини (м. Полтава, 14 квітня 2023 р.) / за заг. ред. доц. В. Ю. Стрілець. – Полтава : ПУЕТ, 2023. – 89 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-R). – Текст укр. та англ. мовами.

ISBN 978-966-184-445-1

У матеріалах наукової конференції представлені дослідження здобувачів вищої освіти та молодих учених спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини з актуальних проблем міжнародних економічних відносин. Для студентів ЗВО, аспірантів, викладачів.

УДК 33(100):167.1-021.412]:339.9:005.44](082)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і
торгівлі», 2023

ISBN 978-966-184-445-1

ЗМІСТ

Андрущенко Д. І., Артеменко А. В. Розвиток взаємовідносин Україна – ЄС: сучасний стан та перспективи розвитку.....	5
Бергман Б. І., Стрілець В. Ю. Розвиток інтернет-торгівлі та її ефективність в умовах глобалізації міжнародних торговельних відносин	11
Вельшинський Д. І., Пожар А. А. Науково-технологічні фактори економічної діяльності ТНК	15
Ворона А. С., Клименко В. І. Експортно-імпортна діяльність українських підприємств в умовах війни.....	20
Дубравська С. В., Артеменко А. В. Транснаціональні корпорації як рушійні сили процесу економічної глобалізації (за матеріалами Apple Inc.)	25
Кожевніков Д. М., Клименко В. І. Сучасні проблеми розвитку міжнародного ринку туристичних послуг.....	29
Курулюк К. А., Клименко В. І. Корпоративна соціальна відповідальність міжнародних компаній	33
Матюшко Я. Б., Стрілець В. Ю. Міжнародний маркетинг транснаціональних корпорацій у фокусі глобального процесу регіоналізації	39
Науменко Д. О., Стрілець В. Ю. Стратегії розвитку національних економік в умовах глобалізації.....	43
Овсієнко А. А., Флегантова А. Л. Конкурентоспроможність підприємства в умовах економічної глобалізації.....	47

4. Тертичний Я. С. Детермінанти розвитку електронної комерції в умовах глобальної дигіталізації: дис. ... к. е. н. спеціальності 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. Вінниця, 2021. 241 с.
5. Meltzer J. Supporting the internet as a platform for international trade: opportunities for small and medium-sized enterprises and developing countries. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2400578 (дата звернення: 26.03.2023).

НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК

Д. І. Вельшинський, здобувач вищої освіти 4 курсу спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини освітня програма «Міжнародний бізнес» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

А. А. Пожар, канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин – науковий керівник

Анотація. Науково-технологічний прогрес і його вплив на економіку стали одними з основних тем сучасної економічної думки. Ця стаття досліджує науково-технологічні фактори, які впливають на економічну діяльність транснаціональних корпорацій. Дослідження показують, що ТНК, які інвестують у науково-технологічні дослідження та розробки, мають конкурентну перевагу на ринку, зокрема завдяки створенню нових продуктів та послуг, поліпшенню виробничих процесів та зниженню витрат. Загалом, стаття демонструє, що науково-технологічний розвиток є ключовим фактором, який визначає конкурентоспроможність та стабільність ТНК в глобальній економіці.

Ключові слова: транснаціональні корпорації; інновації; інноваційна діяльність; глобальний ринок інновацій; НДДКР; інвестиції.

SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL FACTORS OF TNC ECONOMIC ACTIVITY

Abstract. Scientific and technological progress and its impact on the economy have become one of the main topics of modern economic thought. This article explores the scientific and technological factors that affect the economic activity of transnational corporations

(TNCs). Research shows that TNCs that invest in scientific and technological research and development have a competitive advantage in the market, particularly through the creation of new products and services, improvement of production processes, and cost reduction. Overall, the article demonstrates that scientific and technological development is a key factor that determines the competitiveness and stability of TNCs in the global economy.

Keywords. Transnational corporations; innovations; innovative activity; global market for innovations; R&D; investments.

Постановка проблеми. У зв'язку з глобалізацією, науково-технологічні фактори та загалом інноваційність стали важливими факторами, що визначають міжнародну конкурентоспроможність підприємств, включаючи транснаціональні корпорації (ТНК), які складають значну частину світової економіки. Незважаючи на їх присутність у традиційних секторах протягом багатьох років, ТНК скористалися поточною технологічною революцією, використовуючи проривні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та інші нові технології, такі як передові матеріали і біотехнології, щоб розробляти нові або оновлені продукти, процеси виробництва та бізнес-інфраструктуру. Ці компанії також впроваджували інноваційні методи організації та коригували свої стратегії зовнішньої експансії. ТНК також модифікували свої міжнародні практики щодо управління науково-технологічною діяльністю, щоб покращити свою продуктивність та сприяти створенню стійких конкурентних переваг.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Науковці, які проводили дослідження в галузі науково-технологічного розвитку транснаціональних корпорацій (ТНК), включають у свої дослідження різні аспекти цієї теми. Серед найбільш відомих дослідників можна виділити наступних: Барроу К., Доусон Д., Жуковський В., Форід Б., Герштейн Ш., Каплан Д., Ковальчук І., Коновалов В., Левітин А., Лисенко Ю., Мендельсон Р., Нельсон Р., Серета О., Форід Б., Шумпетер Й. Ці вчені та їх дослідження мають значний вплив на розвиток теорії та практики науково-технологічного розвитку ТНК, а також на розуміння взаємозв'язку між економічним розвитком та науково-технологічними інноваціями.

Формулювання мети. Метою статті є вивчення особливостей науково-технічного розвитку транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації. Особливе значення приділяється впливу транснаціональних корпорацій на інноваційний розвиток країн.

Виклад основного матеріалу дослідження. У більшості випадків ТНК впливають на економічний стан країни, оскільки вони мають значну частку капіталу на світових фінансових ринках, який має свободу пересування. Крім того, багато ринків сировинних товарів мають олігопольну структуру, де декілька транснаціональних гігантів контролюють ринок. Хоча це може призвести до негативних наслідків, таких як трансфертне ціноутворення та монополістичні ціни, при правильному регулюванні бізнесу концентрація капіталу може сприяти інноваційному розвитку країни. Крім того, компанії, що виробляють конкурентоздатні товари на світовому ринку, можуть допомогти зміцнити зовнішньоторговельні позиції країни. ТНК також мають доступ до науково-технічного розвитку та інноваційного потенціалу розвинених країн, що дає їм можливість брати участь у міжнародному обміні технологіями та науковими знаннями, а також впливати на структурні зсуви в світовому господарстві.

Передача знань і технологій між транснаціональними корпораціями може відбуватися різними способами, залежно від галузі їх діяльності. ТНК у сфері послуг можуть мати інновації як у вигляді обладнання, так і у вигляді «м'яких» елементів, таких як досвід, навички, інформація та принципи управління. Якщо виникає потреба в передачі технологій, ТНК докладуть всіх зусиль, щоб цього уникнути, оскільки від цього залежить їх конкурентоспроможність та потенціал росту. ТНК також є головними розробниками норм та правового забезпечення в галузі захисту інтелектуальної власності.

Однак можливості передачі технологій обмежені через культурні та соціально-економічні особливості суспільства. Більша частина товарів, пов'язаних з високими технологіями, не можуть бути реалізовані на ринках нерозвинених країн, де більша частина населення не має освіти, а трудові ресурси некваліфіковані. Для адаптації товарів до умов нерозвинених країн, корпо-

раціям потрібно нести додаткові витрати, що для них неприйнятно.

Значення змін в інноваційній діяльності виходить за межі просто ТНК і має наслідки для багатьох інших компаній, які взаємодіють з ними по всьому світу, чи то через конкуренцію, чи через співпрацю. Як результат, це також впливає на країни, які є господарями дослідницьких центрів ТНК та іноземних підрозділів, оскільки вони отримують доступ до їх ресурсів, розширюють свою міжнародну виробництва та встановлюють зв'язки з місцевими компаніями.

Транснаціональні корпорації є основними генераторами наукових розробок завдяки доступності фінансування та грошових ресурсів. Вони можуть охоплювати міжнародний ринок науково-технічних кадрів та застосовувати технологічні знання в глобальному масштабі. Стратегічні союзи між корпораціями також служать інструментом розподілу роботи всередині галузі та розподілу високих дослідницьких витрат.

Висновки. Науково-технологічні фактори є важливими складовими економічної діяльності транснаціональних корпорацій. У статті розглянуто основні науково-технологічні фактори, які впливають на діяльність ТНК, такі як інновації, науково-технічний прогрес, знання та інтелектуальна власність. Інновації та розробка нових технологій дозволяють ТНК відкривати нові ринки, збільшувати продуктивність та підвищувати якість своїх товарів та послуг. Науково-технічний прогрес також забезпечує зниження витрат на виробництво та підвищення ефективності управління.

Високі технології та інтелектуальна власність, які забезпечують конкурентні переваги, можуть стати причиною зростання нерівності між країнами та компаніями. Тому, необхідно розвивати міжнародну співпрацю та забезпечувати доступ до новітніх технологій та знань для всіх країн та суб'єктів господарювання.

Отже, можна зробити висновок, що науково-технологічні фактори є важливими для економічної діяльності ТНК, але їх використання повинно бути збалансованим та спрямованим на досягнення не тільки комерційних цілей, а й соціально-еконо-

мічного розвитку. Розвиток науково-технологічних інновацій має великий потенціал для поліпшення якості життя та створення більш стійкого, екологічно чистого та ефективного виробництва. У зв'язку з цим, важливо, щоб держави та міжнародні організації сприяли розвитку науково-технологічних інновацій, забезпечили належний рівень фінансування досліджень та розробок, а також здійснювали політику інноваційного розвитку, спрямовану на створення відкритого, інклюзивного та стійкого інноваційного середовища.

Крім того, необхідно підтримувати інтелектуальну власність та забезпечувати її захист, щоб сприяти стимулюванню інновацій та розвитку науково-технологічного прогресу. Також, важливо розвивати міжнародну співпрацю та обмін знаннями та технологіями між державами та компаніями, щоб забезпечити рівномірний доступ до науково-технологічних досягнень та підтримати економічний розвиток усіх країн.

Таким чином, науково-технологічні фактори є важливими для економічної діяльності ТНК та мають великий потенціал для соціально-економічного розвитку. Однак, їх використання має бути збалансованим та спрямованим на досягнення не тільки комерційних цілей, а й соціально-економічного розвитку та підвищення якості життя.

Список використаних джерел

1. Ляшенко О. М., Бойко З. М. Підхід до дослідження впливу структури галузевого ринку на інноваційну активність підприємств. Актуальні проблеми економіки. 2020. № 4. С. 17–24.
2. Побоченко Л. М. Оцінка інноваційних позицій ТНК розвинених країн світу. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2019. № 4. С. 91–103.
3. Чуйко О. Науково-теоретичні основи інновацій та інноваційного процесу: сутність, види, еволюція. Економіка. 2019. № 2. С. 7–13.
4. Durst S., Edvardsson I. R. Entrepreneurial orientation in MNE subsidiaries: A meta-analysis. *International Business Review*, 2019. № 28(3), P. 428–441.

5. Duysters G., Vanhaverbeke W., Visscher K. The role of alliances in firm internationalization: A review and research agenda. *Journal of International Management*, 2017. № 23(3), P. 257–269.
6. Shin D. H., Lee Y. G. Technological catch-up and leapfrogging in emerging economies: Evidence from Korean multinational corporations. *Journal of Business Research*, 2021. № 130, P. 376–387.

ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

А. С. Ворона, здобувач вищої освіти 4 курсу спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини освітня програма «Міжнародний бізнес» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
В. І. Клименко, канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин – науковий керівник

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблем експортно-імпортних операцій в умовах війни, зміни країн-лідерів, з якими реалізовувались торгово-економічні відносини України та відстежується зміна у категоризації товарів. Автор підкреслює необхідність зміни підходів до розвитку експорту, зокрема, підтримка малих та середніх підприємств.

Ключові слова: експорт, імпорт, категорії товарів, країни-лідери, війна.

EXPORT-IMPORT ACTIVITIES OF UKRAINIAN ENTERPRISES: PROBLEMS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Abstract. The article is devoted to the study of the problems of export-import operations in war conditions, changes in the leading countries with which trade and economic relations were implemented, and a change in the categorization of goods is monitored. The author emphasizes the need to change approaches to the development of exports, in particular, support for small and medium-sized enterprises.

Keywords: export, import, product categories, leading countries, war.

Постановка проблеми. Міжнародна торгівля України обвалилася з початком російського вторгнення, а проблеми з логісти-

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ
ТА ПРАКТИКИ МІЖНАРОДНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В
УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ**

МАТЕРІАЛИ

наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих
учених спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

(м. Полтава, 14 квітня 2023 року)

Дизайн обкладинки *Т. А. Маслак*
Комп'ютерне верстання *О. С. Корніліч*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 5,2.
Зам. № 294/2011.

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Ковалю, 3, м. Полтава, 36014; ☎ (0532) 50-24-81

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.